

Ормандарды молықтыру мен орман өсіру үшін тұқымдар мен отырғызу материалдарын пайдалану, олардың орнын ауыстыру қағидаларын бекіту туралы

Күшін жойған

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 11 қарашадағы № 1329 Қаулысы. Күші жойылды - Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 30 қаңтардағы № 43 қаулысымен

Ескерту. Күші жойылды - ҚР Үкіметінің 30.01.2016 № 43 қаулысымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

РҚАО-ның ескертпесі.

ҚР мемлекеттік басқару деңгейлері арасындағы өкілеттіктердің аражігін ажырату мәселелері бойынша 2014 жылғы 29 қыркүйектегі № 239-V ҚРЗ Заңына сәйкес ҚР Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 7 қазандағы № 18-02/897 бұйрығын қараңыз.

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 8 шілдедегі Орман кодексінің 79-бабының 2-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі **ҚАУЛЫ**
Е Т Е Д І :

1. Қоса беріліп отырған Ормандарды молықтыру мен орман өсіру үшін тұқымдар мен отырғызу материалдарын пайдалану, олардың орнын ауыстыру қағидалары бекітілсін.

2. Осы қаулы алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

<i>Премьер-Министрі</i>	<i>Қазақстан</i>	<i>Республикасының</i>
	<i>К. Мәсімов</i>	
Қазақстан		Республикасы
Үкіметінің		
2011 жылғы	11	қарашадағы
№ 1329	қаулысымен	
бекітілген		

Ормандарды молықтыру мен орман өсіру үшін тұқымдар мен отырғызу материалдарын пайдалану, олардың орнын ауыстыру қағидалары

1. Негізгі ережелер

1. Осы Ормандарды молықтыру мен орман өсіру үшін тұқымдар мен отырғызу материалдарын пайдалану, олардың орнын ауыстыру қағидалары (бұдан әрі - Қағидалар) Қазақстан Республикасы 2003 жылғы 8 шілдедегі Орман кодексінің 79-бабының 2-тармағына сәйкес әзірленді және ормандарды молықтыру мен орман өсіру үшін тұқымдар мен отырғызу материалдарын пайдалану, олардың орнын ауыстыру тәртібін анықтайды.

2. Пайдалану және орнын ауыстыру:

1) тұқымдар мен отырғызу материалдарын - ормандарды молықтыру мен орман өсіру кезінде тұқымдар мен отырғызу материалдарын пайдаланудың географиялық және экологиялық таралу аймағы (ауыстыру шекарасы) регламенттелетін орман тұқымдарын аудандастырумен қатаң сәйкестікте жүзеге асырылады;

2) отандық тұқымдар мен отырғызу материалдары - карантиндік сертификаттары болған жағдайда жүзеге асырылады;

3) импорттық тұқымдар мен отырғызу материалдары - фитосанитариялық сертификаттары болған жағдайда жүзеге асырылады.

3. Импорттық тұқымдар мен отырғызу материалы карантиндік объектілер және басқа да ерекше қауіпті зиянкес организмдермен жасырын залалдану нысанына интродукциялық-карантиндік тұқымбақтарда тексерілуге жатады.

2. Тұқымдарды пайдалану мен олардың орнын ауыстыру тәртібі

4. Пайдалануға рұқсат етілген тұқымдар жаппай өсіп-өнуін ынталандыру және олардың топырақтағы өнгіштігін арттыру мақсатында себу алдындағы өңдеуден өтеді.

5. Тұқымдарды себу алдында өңдеудің мынадай тәсілдері қолданылады: стратификация (қар шашу), тұқымдардың сыртқы жамылғысына механикалық, жылу және химиялық әсер ету, тұқымдарды микроэлементтермен және өсу стимуляторларымен өңдеу, дыбыспен, ультрадыбыспен және магнитпен сәулелендіру, тұқымдарды дезинфекциялау және дезинфекциялау.

6. Тұқымдарды себу алдында дайындаудың негізгі тәсілі стратификация болып табылады.

7. Орман тұқымдарын стратификациялау арнайы үй-жайларда, тоңазытқыштарда, жер төлелерде, ұраларда немесе траншеяларда жүргізіледі (жылы стратификация тұқымының түріне байланысты +10 градустан +35⁰С дейін, салқын стратификация 0 градустан +7⁰С дейін, сирек +10⁰С градус температура жағдайында жүргізіледі).

8. Стратификациялаудың ұзақтығы орман тұқымдарының физиологиялық тыныштығының терең сипат алуына, орман тұқымдарының өсіп-өнуін тежейтін

басқа да факторлардың орын алуына байланысты.

9. Орман тұқымдарын стратификациялауды себуге бір-екі күн қалғанда тоқтатады. Бұл ретте қабығы жарылған орман тұқымдарын сусымалы күйге жеткізіп кептіреді және елейді.

10. Тұқымдарды себу алдында дайындау тәсілдерінің ерекшеліктері тұқымдылықтарға байланысты осы Қағидаларға 1-қосымшада келтірілген.

11. Тиеу, тасу және түсіру кезінде тұқымдар механикалық әсерлерге ұшырамауға және суланбауға тиіс.

12. Тұқымдардың орнын ауыстыру (тасымалдау кезінде бүлінбеуі үшін оларды құрғақ күйге жеткізіп (12-15% ылғалдылық), кептіреді және нығыздап салмай бес қабатты қағаз немесе мата қаптарға, ағаш жәшіктерге және басқа ыдыстарға салады. Ыдысқа салынған тұқымның бір орнының массасы 50 килограммнан аспауға тиіс.

13. Ыдыстың әрбір орны тұқымдардың түр атауы, массасы, күні, жөнелтуші мен алушы ұйымдарының атаулары мен мекенжайлары көрсетілген ішкі және сыртқы заттаңбалармен жабдықталады.

14. Себу орнына немесе көлік құралдарына жеткізілген тұқымдар оларды пайдалану немесе жөнелту сәтіне дейін лапас астында немесе жабық платформаларда сақталады.

3. Отырғызу материалдарын пайдалану мен олардың орнын ауыстыру тәртібі

15. Ормандарды молықтыру мен орман өсіру кезінде отырғызу материалдарды пайдалану мен олардың орын ауыстыруға отырғызу материалы өсірген орман тұқымбағының иесі беретін отырғызу материалдарының паспорты болған кезде рұқсат етіледі.

16. Отырғызу материалының паспорты отырғызу материалдарын қабылдау актісінің негізінде осы Қағидалардың 2-қосымшасына сәйкес нысан бойынша жасалады.

17. Ормандарды молықтыру және орман өсіру үшін пайдаланатын отырғызу материалдарының сапасы мен саны бойынша қабылдау орман иеленуші немесе орман пайдаланушы тұқымбағының барлық қазып алынатын алаңында жылына екі рет көктемгі және күзгі отырғызу материалдарын қазып алу алдында комиссия жүзеге асырады, оның құрамында:

1) тұқымбақтың өкілдері (тұқымбақ бастығы немесе орман екпелерінің иенженері);

2) карантиндік қадағалау қызметінің өкілі;

3) орман қорын күзету, қорғау, пайдалану, ормандарды молықтыру мен орман

өсіру саласындағы уәкілетті органның аумақтық органының өкілі болады.

18. Отырғызылатын материал лекпен қабылданып алынады. Бірдей жағдайларда өсіріліп бір тұқымның жасы мен шығу тегі бір екпе көшеттердің, тікпе көшеттердің кез-келген мөлшері лек болып есептеледі.

19. Орман иеленуші мен орман пайдаланушы ормандарды молықтыру мен орман өсіру үшін өсірген немесе сатып алған отырғызу материалы осы Қағидалардың 3 және 4-қосымшаларында көрсетілген талаптарына сай келуге т и і с .

20. Тамыр жүйесі ашық екпе көшеттер, тікпе көшеттері және қысқы (сүректенген) қалемшелер көктемгі және күзгі кезеңдерде ормандарды молықтыру және орман өсіру үшін пайдаланылады.

21. Тамыр жүйесі жабық екпе көшеттер мен тікпе көшеттерді (топырақ кесегімен) тамыр жүйесі кеуіп қалудан сақталған жағдайда бүкіл жыл бойына о т ы р ғ ы з у ғ а б о л а д ы .

22. Отырғызу материалының орнын ауыстыру (тасымалдау) көліктің барлық түрімен жүзеге асырылады, оларда отырғызу материалының діндері, бұтақтары және тамыр жүйесі бүлінбейтіндей етіп біркелкі орналастырылуы қамтамасыз е т і л е д і .

23. Отырғызу материалдарын тасымалдау кезінде:

1) оларды бумалап байлап, саңылауы бар жәшіктерге, қаптарға және себеттерге с а л а д ы ;

2) тамыр жүйесінің кеуіп, құрғап қалуына жол бермеу мақсатында олардың бетіне ылғалды ағаш ұнтақтары, қар, сабан немесе қамыс төсейді.

24. Тиеу, тасу және түсіру кезінде отырғызу материалына механикалық зақым келмеуге тиіс.

Ормандарды молықтыру мен орман өсіру үшін тұқымдар мен отырғызу материалдарын пайдалану, олардың орнын ауыстыру қағидаларына 1-қосымша

Тұқымдарды тегіне байланысты себу алдында өндеудің ерекшеліктері

P/c N	Тегі	Тұқымды себуге дайындау тәсілдері		Тұқымдардың өсу қуатын және олардың жердегі өнгіштігін ынталандыру үшін дайындау әдістері
		күзгі	көктемгі	
1	2	3	4	5
				Тұқымды температурасы 35 °C суға жібітеді, Үшінші тәулікте Температурасы 16-18oC су к

1	Кәдімгі өрік	Тұрақты аяздарға екі ай қалғанда себілсе стратификацияланбайды . Күз аяғында себілсе, жиналған сәттен бастап жазғы траншеяларда немесе үй-жайларда құм салынған жәшіктерде стратификациялайды	3-5 ⁰ С температурада дым қыл құм салынған жәшіктерде 90-100 күн бойы немесе қыста тоң азымайтын траншеяларда стратификациялайды	Ұяды. Содан кейін температурасы 30-35 ⁰ С үй-жайларда құм салынған жәшіктерде стратификациялайды. Қоспаны күніне 2-3 рет аударыстырып тұрады. 12-15-ші күні өсіп-өне бастайды .
2	Биік айлант	Дайындамайды	2-3 күн бойы суға жібітеді	
3	Бұталы аморфа	Дайындамайды	24 сағат бойы суға жібітеді	
4	Қара жемісті аронин	Дайындамайды	Марганец қышқылды калий ерітіндісінде (0,5 %) 2 сағат бойы жібітеді, содан кейін 60 күн Стратификациялайды	
5	Салпыншақ қайың (қотыр)	Ерте жазда себілсе алдын ала тұқымды жабысқақ күйге дейін жібітіп алады, күз аяғында және қыста себілсе, дайындамайды	Алдын ала ішінара жабысқақ күйге дейін жібітіп алады (2-3 тәулік) немесе құрғақ күйінде себеді	Алдын ала жібітілген тұқымды 2 тәулік бойы қарға аунатып, тоңазытып алады. Қарға аунату ұзақтығы - 30 күн. Температурасы төмен (0 ⁰ С-қа жуық) үй ішінде құм салынған жәшіктерде 30 күн бойы стратификациялайды және ТМТД-мен немесе фентиураммен дәрілейді. Тұқымды 6 сағат бойы 0,005 % күкірт қышқылды кобальт ерітіндісімен (COS04) немесе 0.001 % молибден ерітіндісімен (NH4)2 Mo04 өңдейді. Марганец қышқылды калийдің 0,5 % ерітіндісімен 2 сағат дәрілейді
6	Түкті қайың	Талап етілмейді	Алдын ала 2 тәулік бойы жібітіп алады немесе құрғақ күйінде себеді	Қарға аунатып алады немесе төмен температурада (0 ⁰ С-қа жуық) алдын ала жібітілген тұқымды құм салынған жәшіктерде 30 күн бойы стратификациялайды. Алдын ала жібітілген тұқымды брезентке үйіп, жабысқақ күйге дейін жеткізеді. ТМТД-мен немесе фентиураммен дәрілейді.
7	Шығыс биотасы	Тәулік бойы жібітіп алады	Тәулік бойы жібітіп алады	
		Қыркүйектен кешіктірмей себілсе	80-90 күн бойы 0-5 ⁰ С температурада құм	

8	Кәдімгі қынаағаш	дайындамайды; одан кеш себілсе 30 күн стратификациялайды	салынған жәшіктерде стратификациялайды	Тұқымды 50 ⁰ С температурадағы суда 2 тәулік бойы жібітеді
9	Тікенді (кәдімгі) долана	Сеппейді	12-24 сағат бойы 45 % күкірт қышқылы ерітіндісінде жібітеді, жуып-шаяды және температурасы 20-25 ⁰ С үй-жайларда 180-240 күн стратификациялайды	
10	Алқызыл долана	Сеппейді	Жинап алғаннан кейін бірден 5-10 ⁰ С температурада 160-260 күн бойы үнемі ылғалдандыра және араластыра отырып стратификациялайды	
11	Бір аналық долана	Жинаған соң 1 жыл ішінде стратификациялап, келесі күзде себеді. Стратификация алдында 3-4 күн жібітеді	Сеппейді	
12	Кәдімгі шиес және дала шиесі	Жиналған сәттен бастап себуге дейін жаңа жиналған, кептірілмеген тұқымдарды жазғы траншеяларда немесе салқын үй ішінде стратификациялайды	Жинаған сәттен бастап 180 күн ішінде (дала шиесі үшін - 120-180 күн) үйжайда немесе тоңазымайтын траншеяларда стратификациялайды	
13	Жылтыр шегіршін	Жинағаннан кейін бірден құрғақ күйінде себеді немесе 2 сағат суға жібітіп, кептіріп алады		
14	Үш тікенекті (кәдімгі) қарамала	Тұқымды жинаған сәттен бастап себуге дейін жазғы траншеяларда немесе құм салынған жәшіктерде стратификациялайды. Құрғақ тұқымды ерте көктемде себуге болады	Тұқымға қайнаған ыстық су (90 ⁰ С) құяды, содан соң салқындаған суда 10 сағат қалдырады. Су мен тұқымның арақатынасы 3 :1. Ісінбеген тұқымды қайта өңдейді.	Ыстық су құюды 2 сағат бойы күкірт қышқылының концентратымен өңдеумен алмастыруға болады
15	Кәдімгі алмұрт	Аязға 1,5 ай қалғанда себер болса дайындамайды, одан кеш себетін болса жинаған сәттен бастап	Алдын ала 2 тәулік бойы жібітілген тұқымды қыста тоңазымайтын траншеяларда немесе үй-жайда 0-5 ⁰ С температурада стратификациялайды.	Стратификацияланбаған тұқымды гиббереллиннің 0,002% ерітіндісінде 3 тәулік бойы жібітеді, содан кейін дымқыл құммен араластырады.

		жазғы траншеяларда стратификациялайды	Стратификация мерзімі - құмда 90 күн, шымтезек Ұнтағында 75 күн	Тұқым 6-7 күннен кейін өсіп-өнеді. ТМТД-мен немесе фентеураммен дәрілейді
16.	Ақ дерен алқызыл дерен (свидина)	Жинаудан себуге дейін бірден жазғы траншеяларда стратификациялайды. Жинаған соң дайындықсыз бірден себуге болады.	Үй-жайларда құм салынған жәшіктерде 180 күн бойы немесе жинаған соң бірден жазғы, содан кейін қысқы тоңазымайтын траншеяларда 240-270 күн бойы стратификациялайды	Тұқымды 15 күн бойы қарға аунатып алады, содан кейін оны үйжайларда 90 күн бойы 5-6 ⁰ С температурада стратификациялайды
17	Өте әдемі емен	Дайындамайды	Қыста траншеяларда немесе құм салынған жәшіктерде сақталған соң дайындықты қажет етпейді	
18	Кәдімгі шырша және сібір шыршасы	Дайындамайды	9-12 сағат суға жібітеді	Жібітілген тұқымды себу алдында 60-90 күн бойы қарға аунатып алады. Марганец қышқылды калийдің 0,5 % ерітіндісінде 2 сағат жібітеді. ТМТД-мен, фентиураммен, БМК-мен немесе фундазолмен дәрілейді. Мынадай микроэлементтердің су ерітінділерінде 12-18 сағат жібітеді: күкірт қышқылды кобальт (0,03 %), күкірт қышқылды мыс (0,03 %) немесе марганец қышқылды калийдің, бор қышқылының, күкірт қышқылды мыстың, мырыштың және кобальттің (0,002 %-тен) қоспасы
19	Шренктянь-шань) шыршасы	Сеппейді	Алдын ала бір тәулік суға жібітілген тұқым қарға аунатылады. Қарға аунату мерзімі 1-1,5 ай. Қарға аунатқаннан кейін 0,5% КМп04 ерітіндісінде 30 минут дәрілейді	Тұқымды температурасы 35-40 С суға салып, 24 сағат ұстайды. Содан соң оны 0,5% КМп04 ерітіндісінде 30 минут дәрілеп, көлеңкеде әбден кептіріп алып себеді.
20	Кәдімгі ұшқат	Дайындауды қажет етпейді	Қысқы тоңазымайтын траншеяларда немесе үйжайларда 2-50С температурада 60-90 күн стратификациялайды	
21	Татар ұшқаты	Дайындауды қажет етпейді	Қысқы суық траншеяларда немесе үй-жайларда 2-5 С	Себу алдында шағын қаптарға салып 1,5 ай бойы қар үстіне қойып қояды немесе 5-8 С температурада аптасына 2 рет ылғалдандыра және араластыра

			температурада 50-60 күн стратификациялайды	отырып ағаш үгінділерінде стратификациялайды. 18-20 күннен кейін тұқым өнеді
22	Кәдімгі шәңгіш	Жаңа жиналған тұқымды жазғы траншеяларда стратификациялағанда өскіндер бір жылдан кейін пайда болады.	Жинаған соң алдымен жазғы, одан кейін қыста тоңазымайтын траншеяларда немесе алдымен үй-жайларда 15-18 ⁰ С температурада, содан соң қыста 5 ⁰ С дейін төмен температурада стратификациялайды	
23	Ағаш тәріздес караған (сарықараған)	Дайындауды қажет етпейді	Бөлме температурасындағы суда 5 сағат жібітеді	45 күн бойы қарға аунатады немесе 0 ⁰ С мұзда 30 күн бойы ұстайды
24	Ат талшын	Дайындауды қажет етпейді	Қысқы тоңазымайтын траншеяларда сақтау кезінде дайындайды	Сақтаудан кейін жылы жерде бірнеше күн ұстап, өнгенше, араластырып және ылғалдандырып тұрады
25	Ақ үйеңкі	Ерте күзде себуді дайындықсыз жүргізеді, ал кеш себілетіндерін жиналған сәттен себуге дейін жазғы траншеяларда стратификациялайды	Алдымен үй-жайда 0-3 ⁰ С температурада 45 күн стратификациялайды, содан кейін 45 күн бойы қар астында ұстайды. Тұқымды 3 тәулік бойы жібітеді, содан соң алдымен 5-10 ⁰ С температурада үй-жайда 60 күн, одан кейін 0 ⁰ С-та 60 күн стратификациялайды	Қарда 45-60 күн стратификациялайды. Молибден аммонийдің 3% ерітіндісінде 24 сағат жібітеді, содан соң 8 күн бойы күніне 3 рет 4 минутка жылы суға (35-38Т) және суық суға (0 ⁰ С) салады
26	Сүйір жапырақты үйеңкі (платан тәрізді үйеңкі)	Ерте күзде себуді дайындықсыз жүргізеді, ал кеш себілетіндерін жиналған сәттен себуге дейін жазғы траншеяларда стратификациялайды	Үй-жайларда немесе қысқы тоңазымайтын траншеяларда стратификациялайды. Стратификациялау мерзімі 45-60 күн.	Қар араластыра отырып 45-60 күн стратификациялайды. Тұқымға жылы (40 ⁰ С) су құйып, брезентпен жауып, 3 тәулік ұстайды. Содан кейін 30 ⁰ С жуық температурадағы үй-жайларда құм салынған жәшіктерде ұстап, күн сайын араластырып және ылғалдандырып тұрады. Тұқымдар 7-ші күні өнеді. ГМТД-мен немесе фентиураммен дәрілейді
27	Дала үйеңкісі	Жиналғаннан кейін жазғы траншеяларда себуге дейін кемінде 45 күн стратификациялайды	Жинағаннан кейін алдымен жазғы, содан кейін қысқы тоңазымайтын траншеяларда 150-180 күн стратификациялайды	Тұқымды 3 күн жібітіп, алдымен үйжайларда 10-15 ⁰ С температурада 60 күн, содан кейін 0 ⁰ С температурада 30-60 күн стратификациялайды

28	Күміс үйеңкі	Сеппейді	Жинаған соң дайындықсыз бірден себіледі (мамырдың аяғы - маусымның басы)	Құрғақ ауа райында екпелерді суару міндетті
29	Татар үйеңкісі	Жиналғаннан себуге дейін жазғы траншеяларда стратификациялайды	Күзден бастап қысқы тоңазымайтын траншеяларда стратификациялайды	Тұқымды құм салынған жәшіктерде $0-3^{\circ}\text{C}$ температурада әрбір 2-3 күн сайын ылғалдандыра және араластыра отырып страфикациялайды. 30 күннен соң ылғалдандыруды тоқтатады, температураны 0°C дейін төмендетеді. 2-ші күні тұқымды қайта ылғалдандырып, температураны 5°C дейін көтереді. Бұдан кейін тұқым 18-20-шы күні өнеді. Дайындықтың жалпы ұзақтығы 50 күн
30	Шаған жапырақты үйеңкі	Дайындауды қажет етпейді	Үй-жай ішінде 30 күн стратификациялайды немесе 1 ай қар астында ұстайды	
31	Ірі жапырақты жөке	Тұқымды жиналғаннан бастап жазғы траншеяларда немесе құм салынған жәшіктерде 90 күн бойы стратификациялайды	Алдымен жазғы Траншеяларда немесе үй-жайларда, ал содан кейін $0-5^{\circ}\text{C}$ температурада қысқы тоңазымайтын траншеяларда стратификациялайды. Стратификация ұзақтығы - 180 күнге дейін	
32	Ұсақ жапырақты жөке	Тұқымды жинағаннан соң себуге дейін жазғы траншеяларда стратификациялайды	Тұқымды жазғы, содан соң қысқы тоңазымайтын траншеяларда стратификациялайды	Тұқымды ауық-ауық ауыстырылып тұратын суда 10 күн жібітеді, содан соң 30 күн $15-25^{\circ}\text{C}$ температурада және $90-120$ күн 0°C температурада стратификациялайды
33	Сібір балқарағайы	Дайындауды қажет етпейді	9-12 сағат суға жібітеді және 1-1,5 ай қарға аунатады; KMnO_4 0,5% ерітіндісінде 30 минут дәрілейді	Тұқымды 3 тәулік марганец қышқылды калийдің 0,004 % ерітіндісінде $+26^{\circ}\text{C}$ температурада жібітеді, содан кейін дәке дорбаларға салып, дымқыл ағаш үгінділерімен (1,5-2 см қабатпен) көміп, 2 тәулік ұстайды. Тұқымды 24 сағат бром калийінің 0,5 % ерітіндісінде немесе 0,05 % колхицин ерітіндісінде жібітеді. Тұқымды себуге 30 сағат қалғ

				анда әлсіз әк ерітіндісінде (10 л суға 200-250гр әк) жібітеді.
34	Жіңішке жапырақты жиде	Ерте күзде сепкенде жинаудан кейін дайындамайды; кеш себілсе, жиналған кезден бастап сепкенге дейін жазғы траншеяларда стратификациялайды	Алдын ала 4 тәулік жібітілген тұқымды қысқы тоңазымайтын траншеяларда немесе 16-20 ⁰ С температурада үй-жайлар ішінде стратификациялайды. Стратификациялау ұзақтығы - 90-120 күн	Тұқымға ыстық су (50-60 ⁰ С) құйып, бір тәулік жібітеді. Содан кейін температурасы 16-20 С үй-жайда құм салынған жәшіктерде стратификациялайды. 15-20-шы күні өне бастайды.
35	Кәдімгі бадам	Дайындауды қажет етпейді	Үй-жайларда немесе траншеяларда 30-60 күн стратификациялайды	
36	Виргиния аршасы	Топырақтың қатуына 1,5-2 ай қалғанда себілетін болса, дайындауды қажет етпейді	Үй-жай ішінде 20-30 ⁰ С температурада 30 күн, 15 ⁰ С темпратурада 120 күн стратификациялайды	Тұқымды 30-50 мин. мөлшерінде күкірт қышқылы концентратымен өңдейді, сумен шаяды, содан кейін 0-50С температурада 90-120 күн стратификациялайды
37	Кәдімгі арша	Топырақтың қатуына 1,5-2 ай қалғанда Себілетін болса, дайындауды қажет етпейді	Үй-жай ішінде 20-30 ⁰ С температурада 30 күн, 15 ⁰ С температурада 120 күн стратификациялайды	
38	Түркістан аршасы	Жаңа жиналған Тұқымды дайындамай сол күйінде тамыз айы ішінде себеді	Өткен жылғы терең тыныштықтағы тұқымды жазда шілдеде - тамыздың бас кезінде себеді.	
39	Жарты шар тәрізді арша	Бұл да қыркүйектің бірінші жартысында себіледі	Бұл да солай	
40	Шырғанақ маймылжиде	Топырақ қатпай тұрып 1 айдан кешіктірмей себілсе, дайындауды қажет етпейді	Үй-жайда 0-5 ⁰ С температурада құм салынған жәшіктерде 90 күн стратификацияланады	3 тәулік суда жібітіп алып, үй-жайда 30 күн стратификациялайды
41	Грек жаңғағы	Дайындамайды	Үй-жайда құмда 0-5 ⁰ С температурада 30-45 күн стратификациялайды	Тұқымды көктемде себуге 5-7 күн қалғанда қапқа салынған күйінде тау өзенінің ағын суына малады.
42	Кәдімгі шабдалы	Дайындауды қажет етпейді	Үй-жайда 0-5 ⁰ С температурада 100-120 күн стратификациялайды	
43	Сібір самырсыны	Дайындауды қажет етпейді	Алдын-ала жібітілген тұқымды 30 күн 0-5 ⁰ С температурада құм салынған жәшіктерде стратификациялайды	Алдын-ала жібітілген тұқымды 30 күн қарға аунатады

44	Ақ караған	Сеппейді	Тұқымды стратификациялайды немесе температурасы 80-85 ⁰ С су құйып, алғашқы 15-20 минут араластырып, суығанша қалдырады. Қажет болса ісінбеген тұқымдарды електен өткізіп алып, оларды өңдеуді қайталайды	
45	Итмұрын итсиген	Шала піскен жемістер тұқымын сепкенде дайындауды қажет етпейді	Шала піскен жемістер тұқымын үй-жайда 0-5 ⁰ С температурада құм салынған жәшіктерде 210 - 240 күн стратификациялайды	
46	Кәдімгі шетен	Жинап алғаннан бастап сепкенге дейін жазғы траншеяларда немесе үй-жайда стратификациялайды	Температурасы 0-5 ⁰ С үй-жайда дымқыл құмда 90-120 күн стратификациялайды, содан кейін қармен көмеді Стратификацияның жалпы ұзақтығы -150-180 күн	Стратификацияланбаған тұқымды гиббереллиннің 0,002% ерітіндісінде 3 тәулік жібітеді, содан кейін дымқыл құммен араластырады. 7 күннен кейін өнеді
47	Ақ сексеуіл және қара сексеуіл	Қыста сепкенде дайындауды қажет етпейді	Дайындауды қажет етпейді	
48	Кәдімгі мамыргүл	Дайындауды қажет етпейді	Үй-жайда 0-5 ⁰ С температурада құм салынған жәшіктерде 45 күн стратификациялайды	10-15 сағат суда жібітеді, содан кейін дымқыл ағаш үгіндісінде немесе шымтезекте 2-8 күн ұстайды
49	Үй қара өрігі	Жазғы траншеяларда 90 күн стратификациялайды	Қысқы тоңазымайтын траншеяларда кемінде 150 күн стратификациялайды	
50	Тікенді қараөрік (шомырт)	Ерте жазда, тамызда себілетін болса, дайындауды қажет етпейді, кеш себілетін болса, жиналғаннан бастап себуге дейін (2 ай бойы) жазғы траншеяларда, өткен жылдың тұқымын - 80 күн стратификациялайды	Жинала салысымен үй-жайда 150-180 күн немесе қысқы тоңазымайтын траншеяларда 180-210 күн стратификациялайды	
		Жинала салысымен себуге дейін жазғы Траншеяларда	Жинала салысымен жазғы траншеяларда стратификациялайды, ал содан кейін қысқы	

51	Алхоры өрік (алша)	стратификациялайды. Өткен жылғы тұқымды 60-90 күн стратификациялайды	тоңазымайтын траншеяларда 120-170 күн немесе температурасы 3-5 ⁰ С үй-жайда 150 күн стратификациялайды	
52	Қызыл күрең қаракат	Жазғы траншеяларда 45-60 күн стратификациялайды	Үй-жайда 90-120 күн стратификациялайды	Тұқымды бастапқы температурасы 50 С суда 24 сағат жібітеді. Содан кейін 12-150С температурада күн сайын араластырып, ылғалдандырып 30 күн стратификациялайды. Ауыспалы температурада (жылы және суық) стратификациялағанда тұқымды 30 күн дайындайды.
53	Қара қаракат	Жазғы траншеяларда 45-60 күн стратификациялайды	Үй-жайда 90-120 күн стратификациялайды	
54	Сібір самырсын қарағайы	Дайындамайды, тек марганец қышқылды калийдің 0,5 % ерітіндісінде жібітеді	Тұқымды алдын-ала 3 тәулік жібітеді, дымқыл құммен, ағаш үгіндісімен немесе шымтезек ұнтағымен араластырып, жәшіктермен қар астына немесе салқын 0 ⁰ С үй-жайға себуге дейін 2-3 ай қойып қояды. Қысқы тоңазымайтын траншеяларда сақтағанда да дайындалады	Құммен араластырылған тұқымды (2:1) қалыңдығы 20 см, 50% дейін толық ылғал сақтағанша сулап, 30-40 ⁰ С температурада 12 сағат бүркептіргішке қояды, содан кейін қарға көмеді. Бұдан кейін қайта сулап, бүркептіргіштерге қояды, содан соң қар астына қояды. Екі мәрте өңдеуден өткен тұқымды 10-11 күн стратификациялайды. ТМТД немесе фентиураммен дәрілейді.
55	Қырым қарағайы	Себілмейді	Тұқымды 9-12 сағат суға жібітеді	
56	Кәдімгі қарағай	Дайындауды қажет етпейді	Тұқымды 9-12 сағат суға жібітеді. Дорбаларға салынған құрғақ немесе жібітілген тұқымды 1-2 ай қарға қояды.	Тұқымды жібітіп, өнгенше ылғалды күйінде ұстайды және 1-2 айға қар астына шығарып қояды. Микориз құрайтын майқұлақ саңырауқұлағының таза дақылымен тұқым микоризациясын жүргізеді. 24 сағат 0,02 % дейін күкірт қышқылды мырыш, күкірт қышқылды марганец (0,1 % және одан төмен), бор қышқылы (0,025%) және гетероауксин (0,01 % және одан төмен) ерітіндісінде жібітеді. Жиілігі 22,5кГц және қуаты 15 Вт ультратадыбыспен 10 минут өндейді.

57	Ақ терек	Дайындауды қажет етпейді (жиналған соң бірден себіледі)		
58	Қара терек	Дайындауды қажет етпейді (жиналған соң бірден себіледі)		
59	Батыс боз аршасы	Дайындауды қажет етпейді.	Жібітілген тұқымды бір ай бойы қарға аунатады	
60	Нағыз пісте	Себілмейді.	Тұқымды 12-15 сағат жылы суда (40 ⁰ С) жібітіп, құм салынған жәшіктерде (1:3) немесе траншеяларда 30-40 күн стратификациялайды	Тұқымды 12-15 сағат жылы суда (40 ⁰ С) жібітіп, қаппен жылы жерге іліп қояды және өне бастағанша 9-12 күн анда-санда сулап тұрады
61	Кәдімгі мойыл	Дайындауды қажет етпейді.	Үй-жайда 0-5 ⁰ С температурада 150-180 күн стратификациялайды	
62	Жабайы орман алмасы		Суда 2 тәулік жібітеді, содан кейін 0-5 ⁰ С температурада құмда, шымтезекте немесе ағаш үгіндісінде 75-105 күн стратификациялайды	Стратификацияланбаған тұқымды гиббереллиннің 0,002% ерітіндісінде 3 тәулік жібітеді, содан кейін дымқыл құммен араластырады. Тұқым 6-7-ші күні өнеді.
63	Кәдімгі шаған	Онша толыспаған тұқымды жазғы траншеяларда маусым айынан бастап себуге д е й і н стратификациялайды	Үй-жайда алдымен 18-20 ⁰ С температурада 2-3 ай, содан кейін 5-11 ⁰ С температурада стратификациялайды. Стратификациялаудың жалпы ұзақтығы 180-200 күн (шала піскен тұқымдар)	

Е с к е р т п е :

1. Тұқымдарды себуге стратификациялау ар-жайларда үйлерде, тоңазытқыштарда, жертөлелерде, ұраларда немесе траншеяларда жүргізіледі.

2. Тұқымды стратификациялауды себуге бір-екі күн қалғанда тоқтатады. Бұл ретте өнген тұқымдарды құрғап қалғанша кептіріп, содан кейін егеді.

Ормандарды молықтыру мен орман өсіру үшін тұқымдар мен отырғызу материалдарын пайдалану, олардың орнын ауыстыру қағидаларына 2-қосымша

Отырғызу материалдарына № ____ паспорт

" ____ " _____ 20__ жыл

_____ (тұқымбақ, орман иеленуші, орман пайдаланушы,

_____ заңды пошталық мекен-жайы) өсірілген _____

(отырғызу материалдардың түрі: екпе көшеттер, тікпе көшеттері,

_____ соның ішінде тамыр топырағымен, тұқымы)

1. Сапа көрсеткіштері

Лек нөмірі	Екпелердің (тікекпелердің) стандарт талаптарына сәйкестігі	Жасы	Сорты	Мөлшері, дана

Қазылған уақыты _____ Қаттау уақыты _____ Жіберілген уақыты _____

Пайдалану мақсаты _____ (дербес қажеттілік, өткізу, тасымалдау ауданы)

Өсімдіктер карантині саласындағы уәкілетті органның берген құжаты _____

(отырғызу материалы карантин ауданынан басқа жерге

_____ әкетілгенде толтырылады)

2. Тұқым материалдардың шығу тегі

Тұқым жиналған жер _____ (облыс, аудан, орман иеленуші, орман пайдаланушы,

_____ орманшылық, орам)

Тұқымның сапасы туралы куәлік _____ (№, қашан және кім берген)

Тұқымның селекциялық санаты _____ (сортты, жақсартылған, қалыпты)

3. Өсіру шарттары

Өсіру тәсілі _____ (ашық жер, бақылау жасалатын орта жағдайлары)

Топырақ жағдайлары, қолданылатын субстрат _____

Тыңайтқыш шашу, басқа агротехникалық іс-шаралар _____

(атауы , доза ,

кезеңділігі , т.б.)

Зиянкестермен, өсімдіктер ауруларымен және арамшөптермен күресу жөніндегі іс-шаралар

(препараттың түрі, атауы, өңдеу мерзімі мен

кезеңділігі)

Орман иеленуші, орман пайдаланушы _____
(қолы, Т.А.Ә.)

М.О.

тіркелді

(орман қорын күзету, қорғау, пайдалану, ормандарды молықтыру

және орман өсіру саласындағы аумақтық орган)

№ _____ « _____ » 20 ____ ж.

Ормандарды молықтыру мен
орман өсіру үшін тұқымдар мен
отырғызу материалдарын пайдалану,
олардың орнын ауыстыру қағидаларына
3-қосымша

Ормандарды молықтыру мен орман өсіру үшін пайдаланатын отырғызу материалына қойылатын талаптар

Р/с №	Тұқымдардың атауы	Жасы, жыл	Тамыр мойнындағы діннің жуандығы, (кем емес), мм
1.	Қылқан жапырақты тұқымдар:		
1.1.	Шырша, самырсын, арша	3-5	2,0
1.2.	Қарағай, қызылқарағай	2-3	2,5
2.	Жапырақты тұқымдар (бұталардан басқа)	1-3	3,5
3.	Бұталар	1-3	2,5

Е с к е р т п е :

1. Кестеде көрсетілген талаптар тамыр жүйесі ашық көшеттерге қатысты.
2. Ағаштар мен бұталардың барлық тұқымдарының діңшесінің биіктігі 10 сантиметрден 60 сантиметрге дейінгі екпе көшеттері стандартты отырғызу материалы болып есептеледі. Бұл ретте стандартты отырғызу материалдарының тамыр жүйесінің ұзындығы мынадай болады:
1) дала аймағы - 15 - 20 см;

2) орманды дала аймағы - 20-30 см.

3. Ормандарды қалпына келтіру және орман өсіру кезінде тегіс діңшелері, толық сүректенген өркен ұштары, тыныштық жағдайындағы әбден қалыптасқан бүршіктері, сондай-ақ шашақты тамырларының мөлшері жеткілікті жақсы тармақталған сау тамыр жүйесі бар екпе көшеттер мен тікпе көшеттер п а й д а л а н ы л а д ы .

4. Ормандарды молықтыру және орман өсіру үшін пайдаланылатын екпе көшеттер Қазақстан Республикасының аумағында қолданылатын ұлттық стандарттарда көзделген талаптарға сәйкес болуы тиіс.

Ескерту. 4-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Үкіметінің 23.07.2013 № 735 қаулысымен.

Ормандарды молықтыру мен орман өсіру үшін тұқымдар мен отырғызу материалдарын пайдалану, олардың орнын ауыстыру қағидаларына 4-қосымша

Ормандарды молықтыру мен орман өсіру үшін пайдаланатын отырғызу материалдарына (қалемшелерге) қойылатын талаптар

Р/с №	Тұқымдардың атауы	Орман өсетін аймақтар	Жасы, жыл	Сорт	Тамыр мойнындағы діңнің жуандығы (кем емес), мм	Жердегі бөлігінің биіктігі (кем емес), см
1	2	3	4	5	6	7
1	Салпыншақ қайың (котыр қайың) <i>Betula pendula</i> Roth (<i>B.veruco</i> Ehrh.)	барлық аймақ	3-4	1 2	8 5	5 0 35
2	Кәдімгі қынаағаш <i>Ligustru vulgare</i> L.	таулы аудандар	2-3	1 2	9 6	8 0 60
3	Жербауырлы шегіршін <i>Ulmus pinnato-ramosa</i> Dieck.	орманды дала, дала	2-3	1 2	8 6	5 5 40
4	Кәдімгі алмұрт <i>Pirus communis</i> L.	барлық аймақ	2-3	1 2	7 5	4 5 30
5	Өте әдемі емен <i>Quercus robur</i> L.	барлық аймақ	3-4	1 2	9 6	4 5 30
6	Кәдімгі (еуропалық) шырша	барлық аймақ	5-6	1 2	5 4	2 0 15

	<i>Picea abies</i> (L.) Karst.						
7	Сібір шыршасы <i>Picea obovata</i> Lebed.	орманды дала	5-6	1 2	6 4	3 20	0
8	Шренк шыршасы <i>Picea Schrenki</i> na Fischet Meg.	таулы аудандар	5-6	1 2	6 4	2 15	5
9	Ағаш тәріздес караған (сары караған) <i>Caragana</i> <i>arborescens</i> Lam.	барлық аймақ	3-4	1 2	6 4	3 25	5
10	Еуропалық екпе талшыны <i>Castanea sativa</i> Mill.	барлық аймақ	2-3	1 2	1 10	5 45	0
11	Ақ үйеңкі <i>Acer pseudoplatan</i> sL.	барлық аймақ	2-3	1 2	1 6	0 40	5
12	Сүйір жапырақты үйеңкі (платан тәрізді үйеңкі) <i>Acer platanoides</i> L.	барлық аймақ	3-4	1 2	8 6	3 25	5
13	Ат талшыны <i>Aesculus</i> <i>hippocastanum</i> L.	барлық аймақ	2-3	1 2	1 10	5 25	0
14	Ұсақ жапырақты жөке <i>Tilia cordata</i> Mill.	барлық аймақ	3-4	1 2	9 5	5 30	0
15	Сібір балқарағайы <i>Larix sibirica</i> Ledeb.	орманды дала	3-4	1 2	9 5	4 25	0
16	Шырғанақ маймылжиде <i>Hippophae</i> <i>ramnoides</i> L.	барлық аймақ	3-4	1 2	9 7	3 25	5
17	Грек жаңғағы <i>Juglans regia</i> L.	барлық аймақ	3-4	1 2	2 10	0 40	0
18	Сібір самырсыны <i>Abies sibirica</i> Ledeb.	таулы аудандар	6-8	1 2	6 4	2 15	5
19	Шығыс биотасы <i>Biota orientalis</i> Endl	барлық аймақ	4	1 2	1 7	2 40	0

20	Ақ қараған Robinia pseudoacacia L.	барлық аймақ	1-2	8 1 12	8 6	7 0 50
21	Кәдімгі шетен Sorbus aucuparica L.	барлық аймақ	3-4	1 2	9 7	3 5 25
22	Самырсын, сібір қарағай Pinus sibirica Du Tour	барлық аймақ	6-7	1 2	1 0 6	3 0 20
23	Кәдімгі қарағай Pinus silvestris L.	орманды дала	3-4	1 2	8 5	2 5 20
24	Ақ (күміс) терек Populus alba L.	орманды дала	2-3	1 2	1 0 7	1 0 0 70
25	Қара терек Populus nigra L.	орманды дала	2	1 2	7 6	8 0 60
26	Орман алмасы Malus silvestris (L.) Mill.	барлық аймақ	2-3	1 2	8 6	4 5 30
27	Кәдімгі шаған Flaxinus excelsio L.	барлық аймақ	3-4	1 2	9 7	3 5 25

Е с к е р т п е :

1. Аумағы жағынан орман өсетін аймақтарға, қосымша аймақтарға және табиғи өңірлерге енетін әкімшілік аудандар:

1) Орманды дала аймағы:

Солтүстік Қазақстан облысы;

Қостанай облысының солтүстік аудандары;

Павлодар облысының солтүстік-шығыс аудандары.

2) Дала аймағы:

Қостанай облысы (солтүстік аудандардан басқа);

Павлодар облысы (солтүстік-шығыс аудандардан басқа);

Ақмола, Шығыс Қазақстан облыстары (таулы аудандардан басқа);

Атырау және Ақтөбе облыстары;

Қарағанды облысының солтүстік бөлігі.

3) Таулы аудандар: Шығыс Қазақстан және Алматы облыстары

2. Бұталарды қоспағанда, діңшелері қосарланған және басты өркені тармақталған, сондай-ақ әртүрлі зақымдары бар, соның ішінде зиянкестер мен аурулар бүлдірген отырғызу материалы стандартсыз материал болып есептеледі және ландшафтық-рекреациялық екпелер өсіру кезінде ғана пайдаланылуы мүмкін.

3. Ормандарды молықтыру және орман өсіру үшін пайдаланылатын екпе материалдар Қазақстан Республикасының аумағында қолданылатын ұлттық

стандарттарда көзделген талаптарға сәйкес болуы тиіс.
Ескерту. 3-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Үкіметінің 23.07.2013 № 735
қаулысымен.

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және
құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК